

**دیرستان
فرهنگ منطقه ۲
تهران**

تهیه و تنظیم از

مهدی رضا خادم‌لو

درس ۱

تاریخ نگاری و گونه های
منابع دوره معاصر

انواع تاریخ نگاری

۱- تاریخ نگاری سنتی

۲- تاریخ نگاری جدید

شیوه های تاریخ نگاری سنتی قاجار

ادامه وقایع نگاری و مجلس نویسی دوره صفوی بود.
مورخان سنتی قاجار اغلب اهل شعر و ادب بوده و آثار خود را
با خصوصیات ادبی می نوشتند.

برجسته ترین ویژگی های تاریخ نگاری سنتی قاجار

۱- تأکید بر شرح زندگی طولانی شاهان، جنگ ها و فتوحات آنان

۲- بی توجهی به زندگی اجتماعی و حیات فرهنگی و اقتصادی مردم

۳- بی توجهی به علل و نتایج رویدادها و تحولات تاریخی

۴- داشتن روحیه تملق و چاپلوسی

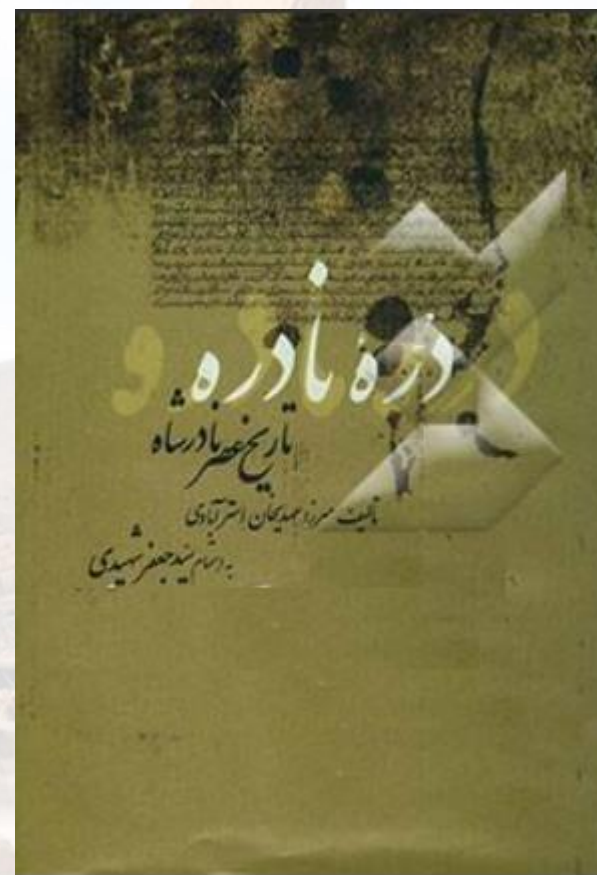
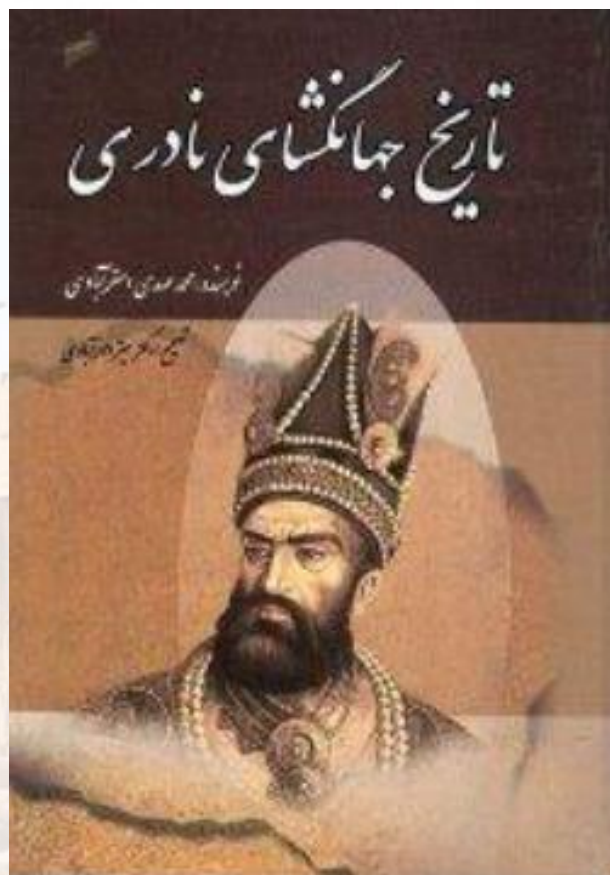
۵- تأکید بر مصنوع و متکلف نویسی و پرهیز از ساده نویسی

۶- بی توجهی به سنجش و نقد منابع

نمونه کتاب های دوره سلسله افشار

میرزا مهدی خان استرآبادی شرح **فتوحات نادر** و ستایش وی

نمونه کتاب های دوره سلسله زند

میرزا محمد صادق موسوی تاریخ سلسله
زندیه با اسلوب مصنوع و دشوار و با تملق
گویی شاهان زند نوشته شده است.

میرزا محمد صادق موسوی

تفاوت تاریخ نگاری جدید و سنتی در ایران

از نظر **بینش و روش** با هم **متفاوت** اند.

کدام موضوعات مورد توجه مورخان جدید است؟

علل و نتایج حوادث

زمینه های پیدایش تاریخ نگاری جدید

۱- جنگ های ایران و روس در دوره فتحعلی شاه

۲- مقایسه وضعیت ایران و غرب توسط نخبگان

۳- چرایی عقب ماندگی ایران و پیشرفت غرب

۴- حس کنجکاوی ایرانیان از زمان عباس میرزا

۵- ترجمه آثار اروپاییان با وجود دارالترجمه

۶- ایجاد دارالفنون و دارالطباعه

۷- گسترش علمی شرق شناسان و باستان شناسان

ترجمه آثار اروپایی اروپایی

ناصرالدین شاه

عباس میرزا

شروع ترجمه از زمان عباس میرزا ولیعهد فتحعلی شاه شد و در زمان ناصرالدین شاه **گسترش** یافت.

مهم ترین مکان های علمی قاجار

۱- دارالطبّاعه

۲- دارالتّرجمه همایونی

۳- دارالفنون

دارالفنون

به همت امیر کبیر

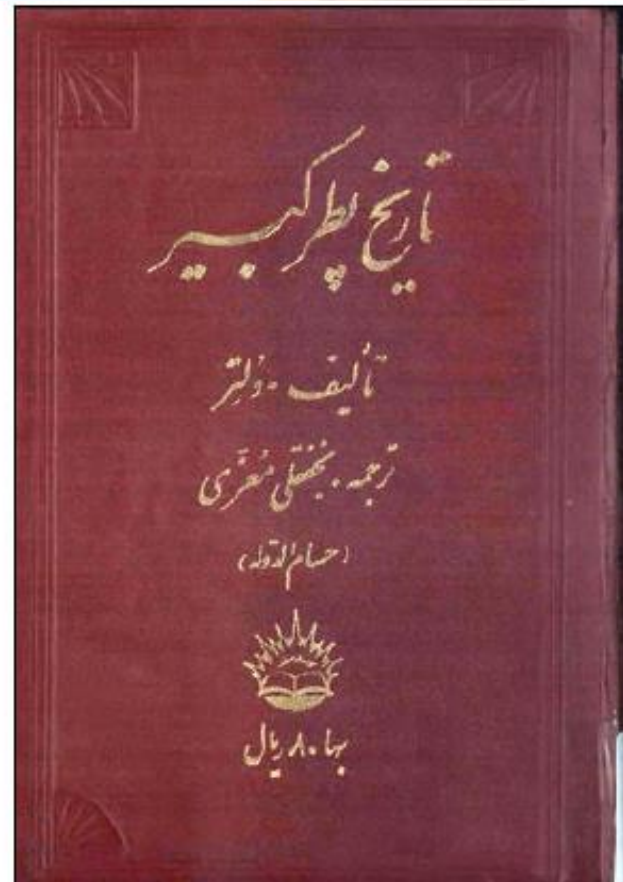
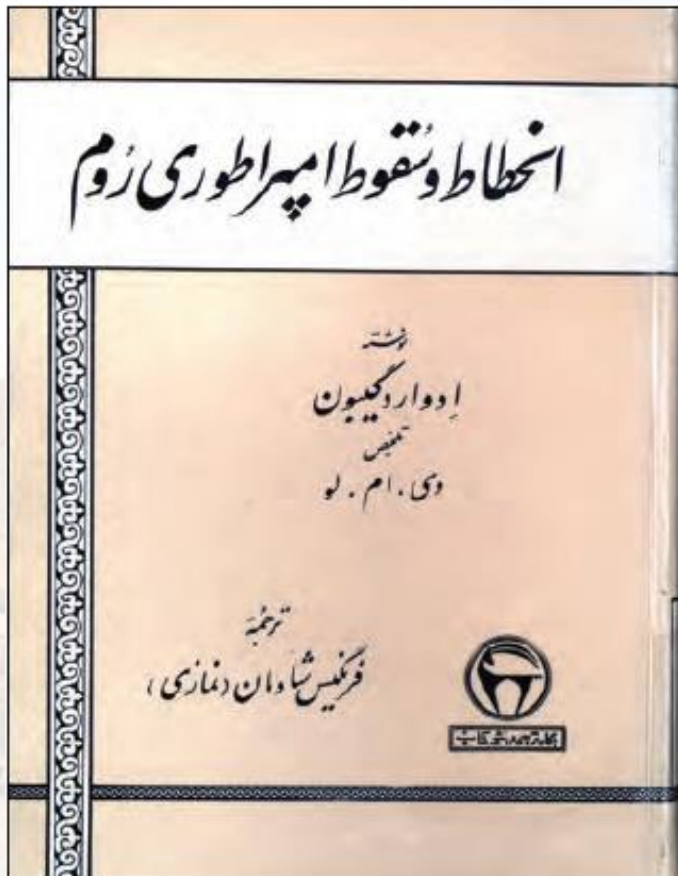

اولین مدرسه به سبک جدید در ایران

کتاب های ترجمه شده در دوره قاجار

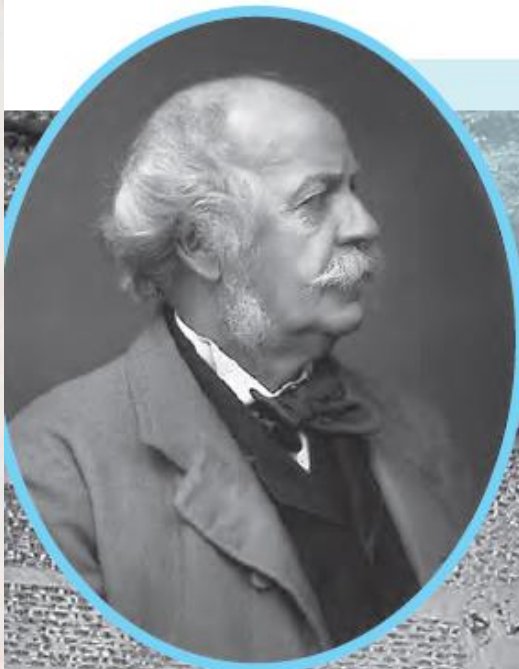

گسترش فعالیت علمی شرق شناسان

رمز گشایی کتیبه ها اطلاعات دقیق و جدید از تاریخ ایران ارائه داد و زمینه تحول در تاریخ نگاری شد.

سر هنری راولینسون

کوشش ۱۵۰ ساله پژوهندگان برای خواندن خط میخی

دلوااله ایتالیایی

شاردن فرانسوی

کارس تنس نی‌بور دانمارکی

گئورگ گروتفند آلمانی

رمزگشایی خط میخی

	xa	خَ
	da	دَ
	ra	رَ
	za	زَ
	sa	سَ
	š	شَ
	fa	فَ
	ka	کَ
	ga	گَ

شکل میخی حرف	حرف یا تلفظ لاتین	حرف یا تلفظ فارسی
	a-ā	آ-ا
	i	ای
	u	او
	ba	بَ
	pa	پَ
	ta	تَ
	sa	ثَ
	ja	جَ

	tu	تو
	du	دو
	ru	رو
	ku	کو
	gu	گو
	mu	مو
	nu	نو
	-	واژه جدا کن

	la	لَ
	ma	مَ
	na	نَ
	va	وَ
	ha	هَ
	ya	یَ
	ç	ثَ
	č	چَ

خاوری شیرازی - تاریخ ذوالقرنین

محمدجعفر خورموجی- حقایق الاخبار ناصری

محمدحسن خان اعتمادالسلطنه-صدرالتواریخ

میرزافتحعلی آخوندزاده- رساله ایراد

میرزاآقاخان کرمانی- نظریه حکمت تاریخی

انتقاد به تاریخ نویسی

خاوری شیرازی

یکی از **پیشگامان انتقاد** به تملق و متکلف نویسی، خاوری شیرازی مورخ مشهور زمان فتحعلی شاه و نویسنده **تاریخ ذوالقرنین** است.

او به **حقیقت نویسی** و **مختصر نویسی** علاقه نشان داد و **تملق گویی** را نکوهش کرد.

کتاب حقایق الاخبار ناصری

اثر محمد جعفر خورموجی از منتقدان تملق نویسی و اولین کسی است که حقیقت قتل امیر کبیر را نوشت.

تاریخ قاجار

حقایق الاخبار ناصری

تألیف
محمد جعفر خورموجی

بکوشش
حسین خدیوچم

فعالیت ۲

بررسی شواهد و مدارک

متن‌های زیر را بخوانید و به سؤالات پاسخ دهید.

متن ۲- «پس از یک اربعین بر حسب صوابدید امنا و امرا، فنایش بر بقا مرجح گردید. حاجی علیخان فراشبازی به کاشان شتافت. روز هجدهم ربیع‌الاول در گرمابه بدون ظهور عجز و لابه، ایادی‌ای^۱ که مدتی متمادی از یمین و یسار^۲ اعدای و اشرار^۳ را مقهور و خوار می داشت، فِصَادِ^۴ دَرْخِیم نهاد ... به دیار عدمش روان ساخت» (خورموجی، حقایق الاخبار ناصری، ص ۳۲۷).

۱- دست‌هایی

۲- راست و چپ

۳- دشمنان و آدم‌های بد

۴- رگ زن

تملق وصف ناصرالدین شاه

بعد چنین گوید : محرر این مقاله ومؤلف این رساله بندهٔ راجی محمد جعفر خورموجی که چون از تفضلات قادری چون و یمن دولت جاوید آیت روز افزون ، اعلیحضرت پیدار دولت ، برجیس طلعت ، مریخ صولت ، کیوان مهابت ؛ زینبندۀ تاج و نگین ، ظل الله فی الارضین ، سلطان اعظم سیدالسلطنین ناصرالاسلام والمسلمین ملک الملوک ناصرالدین شاه قاجار خلدالله سلطانه و اعلی شانہ کہ وجود مسعودش درحفظ حفیظ حافظ ازل محفوظ و ذات ملک صفاتش به سعادات قادرلم یزل محفوظ باد . تاریخ مختصری مسمی به آثار جعفری انجام رسید و به اتمامش موفق گردید .

انتقاد به تاریخ نویسی

محمد حسن خان اعتمادالسطنه

از مورخان مشهور **درباری** عصر قاجار که از **چهرهای فرهنگی** این دوره بود.

او به **ریاست** دارالترجمه همایونی برگزیده شد.

با آگاهی از روش و بینش تاریخ نگاری اروپایی گام های بلندی برداشت و در آثارش تا حدودی از پرده پوشی از پرده پوشی و مداحی رهای رایج مورخان دوری می گزید.

میرزا فحتعلی آخوندزاده

یکی از **متفکران** دوره قاجار با این که مورخ نبود، اما تاریخ نویسی سنتی را به **شیوه علمی** نقد کرد. او در «**رساله ایراد**» خود از شیوه تاریخ نویسی **رضاقلی خان هدایت** به دلیل استفادش از **شعر** در بیان رویدادها و به کار بردن **الفاظ مصنوع** انتقاد کرد.

میرزا آقاخان کرمانی

مورخ عصر قاجار در رواج تاریخ نگاری جدید

گام های مؤثری برداشت.

او معتقد بود که مورخان جدید اروپایی با

بررسی و مطالعه علل حوادث، به قوانینی دست

یافته اند که به آن «حکمت تاریخی» می

گویند.

ویژگی های تاریخ نگاری جدید

- ۱- استفاده از روش تحقیق علمی
- ۲- بهره برداری از منابع ، اسناد و مدارک معتبر
- ۳- گزینش و نقد منابع
- ۴- ارزیابی رویدادهای تاریخی
- ۵- استفاده از زبان ساده در نوشتن

عوامل گسترش تاریخ نگاری جدید

۱- گسترش مدارس جدید

۲- تأسیس دانشگاهها

۳- رایج شدن آموزش تاریخ به عنوان یک رشته علمی

۴- ایجاد مراکز تحقیقاتی و نشریات تخصصی تاریخ

۵- ترجمه و نشر کتابها و مقاله های علمی فراوان

بینش تاریخ نگاری جدید

جنبه های مختلف حیات انسانی

اقتصادی

سیاسی

فرهنگی

نظامی

اجتماعی

چه مواردی در بینش مورخان ایرانی تأثیر عمیقی داشت؟

- ۱- انقلاب مشروطیت
- ۲- نفوذ و دخالت کشورهای استعمارگر در ایران
- ۳- جنگ جهانی اول و دوم
- ۴- اشغال ایران در زمان جنگ جهانی اول و دوم
- ۵- کودتاهای ۱۲۹۹ و ۱۳۳۲
- ۶- جنبش ملی شدن نفت
- ۷- انقلاب اسلامی

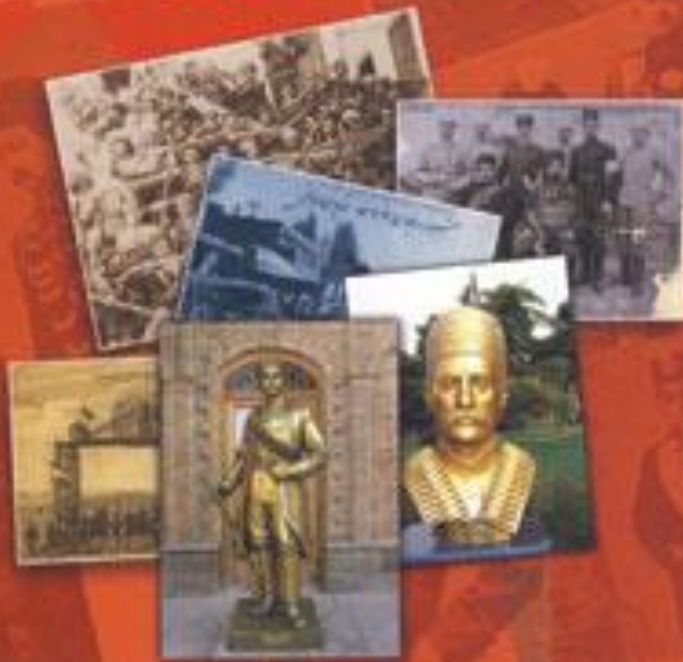
میرزا محمد ناظم الاسلام کرمانی

نوشتن نقش مردم
در انقلاب مشروطیت

تاریخ بیداری ایرانیان

ناظم الاسلام کرمانی

به اهتمام: محمد رضا حسن بیگی

مورخان مشهور تاریخ معاصر ایرانی

میرزا حسن خان مشیرالدوله پیرنیا

عباس اقبال آشتیانی

محمد ابراهیم باستانی پاریزی

نمایندگان شاخص شیوه های تاریخ نگاری جدید ایران

اثر و تألیفات

سیاستمدار و تاریخ نگار؛ مؤلف تاریخ ایران
باستان در سه جلد

مورخ / پژوهشگر

حسن پیرنیا
متولد ۱۲۵۱ تهران

تاریخ نگار، زبان شناس و حقوقدان؛ نویسنده
تاریخ مشروطه ایران، تاریخ هیجده ساله
آذربایجان، تاریخ پانصد ساله خوزستان

احمد کسروی
متولد ۱۲۶۹ در تبریز

ادیب، مصحح و پژوهشگر تاریخ و فرهنگ
ایران؛ از جمله آثار مهم وی **تصحیح** تاریخ
جهانگشای جوینی و مجموعه مقالات و
یادداشت های تاریخی در چندین جلد است.

محمد قزوینی
(علامه قزوینی)
متولد ۱۲۵۶ تهران

نمایندگان شاخص شیوه های تاریخ نگاری جدید ایران

اثر و تألیفات

مؤلف، مصحح و مترجم آثاری در موضوع تاریخ و ادبیات؛ نویسنده **تاریخ ملل و نحل** و تاریخ مختصر ایران، **مترجم** چندین اثر مهم تاریخی مانند ایران در زمان **ساسانیان** اثر کریستن سن و تاریخ قرن هیجدهم، **انقلاب کبیر فرانسه** و **امپراتوری ناپلئون** نوشته آلبر ماله و ژول ایزاک

مورخ، ادیب، استاد دانشگاه و نویسنده آثاری مانند تاریخ مفصل ایران از صدر اسلام تا انقراض قاجاریه، **تاریخ مغول**، **خاندان نوبختی** و دیگر آثار تاریخی به صورت تألیف، ترجمه و تصحیح متون؛ مؤلف کتاب های درسی تاریخ در دوران پهلوی

ادیب، تاریخ نگار، مترجم و شاعر، استاد دانشگاه؛ مؤلف تاریخ **تمدن ساسانی**، **تاریخ اجتماعی** و سیاسی ایران در دوره معاصر و ده ها اثر دیگر در موضوع تاریخ و ادبیات

مورخ / پژوهشگر

غلامرضا رشیدیاسمی

متولد ۱۲۷۵ در دالاهو کرمانشاه

عباس اقبال آشتیانی

متولد ۱۲۷۵ در آشتیان اراک

سعید نفیسی

متولد ۱۲۷۴ در تهران

نمایندگان شاخص شیوه های تاریخ نگاری جدید ایران

اثر و تألیفات

مورخ، ادیب و مترجم و نویسنده آثاری چون تألیف زندگانی **شاه عباس اول** در پنج جلد و آثار متعدد دیگر در تاریخ ایران و جهان؛ مؤلف کتاب های درسی تاریخ و جغرافیا در دوران پهلوی

ادیب، تاریخ نگار، مترجم و استاد دانشگاه؛ نویسنده و مترجم آثار متعدد در تاریخ و ادبیات از جمله **تاریخ مردم ایران، روزگاران، دو قرن سکوت، بامداد اسلام، کارنامه اسلام، و تاریخ در ترازو**

تاریخ نگار؛ مؤلف آثار تاریخی متعدد که از جمله آنهاست: **امیرکبیر و ایران، اندیشه های طالبوف، اندیشه های میرزا فتحعلی آخوندزاده، اندیشه های میرزا آقاخان کرمانی و ایدئولوژی نهضت مشروطیت ایران**

مورخ / پژوهشگر

نصرا... فلسفی

متولد ۱۲۸۰ در تهران

عبدالحسین زرین کوب

متولد ۱۳۰۱ در بروجرد

فریدون آدمیت

متولد ۱۲۹۹ در تهران

مقایسه شیوه های تاریخ نگاری

شیوه تاریخ نگاری جدید

بررسی جنبه های گوناگون حیات انسانی اعم سیاسی، نظامی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی

شیوه تاریخ نگاری سنتی

تأکید بر زندگی شاهان و شرح فتوحات آنان

گونه های مختلف منابع تاریخی معاصر

۱- کتاب ها

۲- نشریات (روزنامه ها)

۳- اسناد و منابع آرشیو

۴- بناها، اشیا و وسایل

۵- دیگر آثار

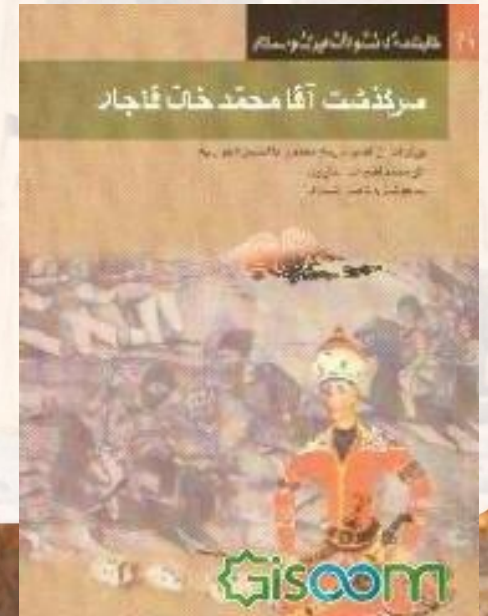
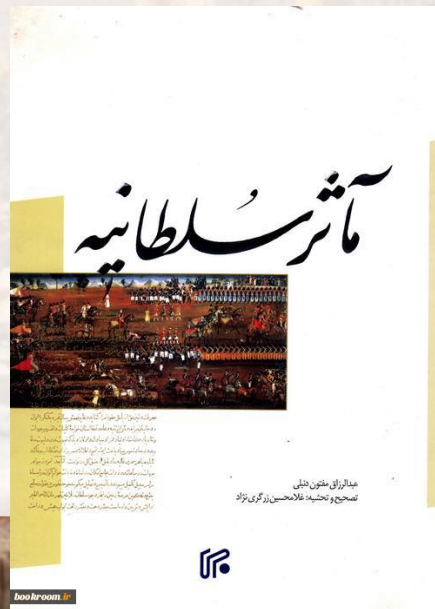
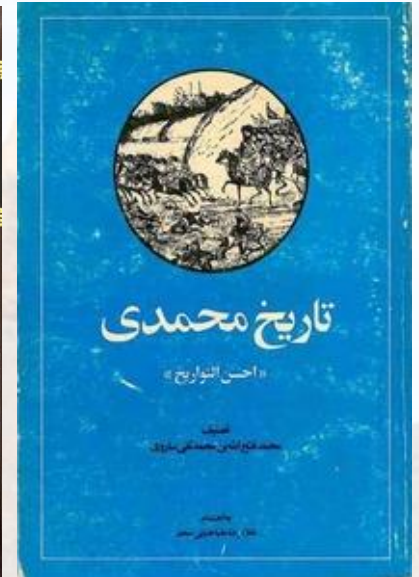
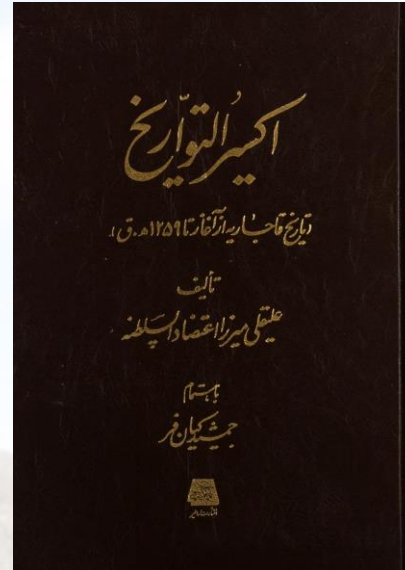
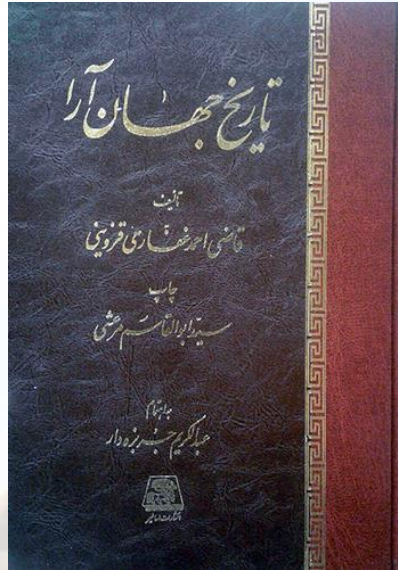
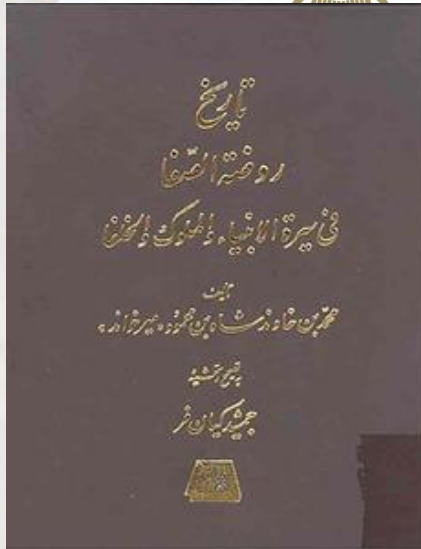

کتاب های تاریخ دوره قاجار

عنوان کتاب	مؤلف
تاریخ محمدی	محمد تقی ساروی
مآثر السلطانیه	عبدالرزاق بیگ دنبلی خوبی
تاریخ نو	جهانگیر میرزا
اکسیر التواریخ	علیقلی میرزا اعتضاد السلطنه
تاریخ جهان آرا	میرزا صادق وقایع نگار
ناسخ التواریخ	میرزا محمد تقی سپهر (لسان الملک)
روضه الصفای ناصری	رضاقلی هدایت
تاریخ تبریز	نادر میرزا
تاریخ منتظم ناصری	محمد حسن خان اعتماد السلطنه
صدر التواریخ	محمد حسن خان اعتماد السلطنه
افضل التواریخ	غلامحسین افضل الملک
تاریخ کامل ایران	سر جان ملکم
تاریخ ایران	سریرسی سایکس

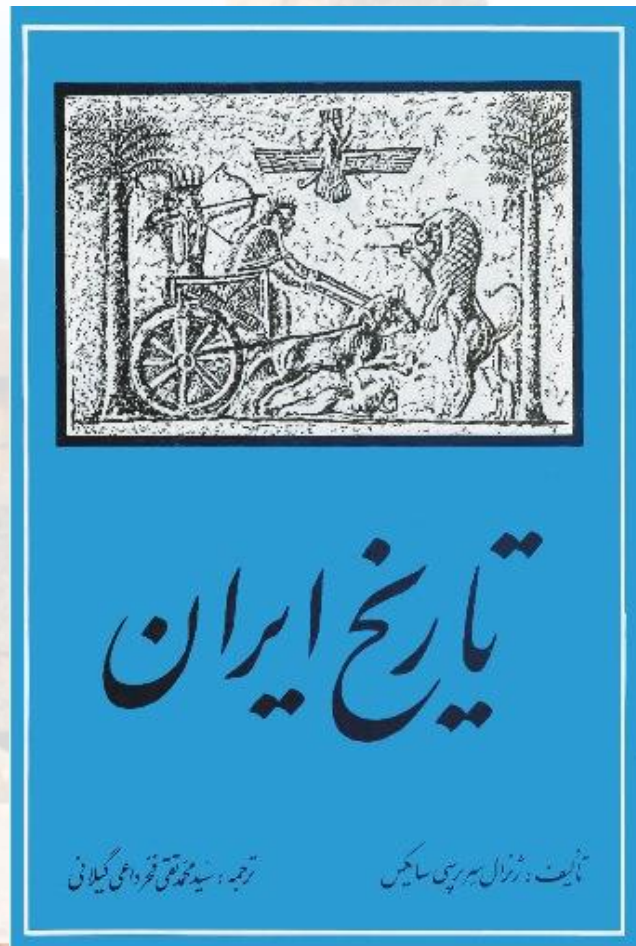
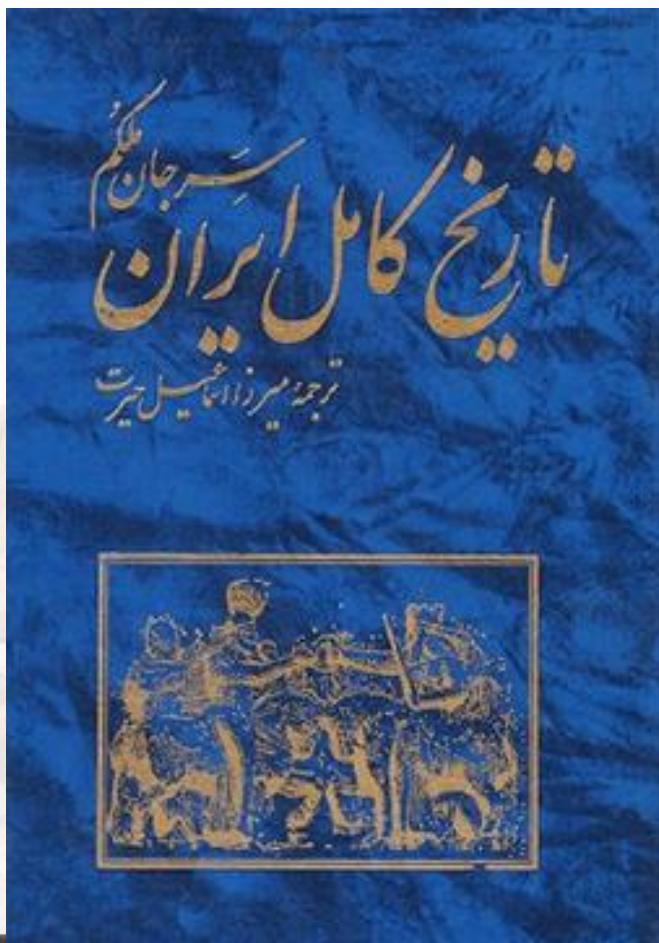
کتاب های تاریخ دوره قاجار

کتاب هایی که توسط خارجی ها در باره تاریخ دوره قاجار نوشته اند.

چاپ نشریات (روزنامه) در دوره قاجار

NEW YORK HERALD, SUNDAY, FEBRUARY 8, 1897.—MAGAZINE SECTION.

THE LATE SHAH, PRESENT SHAH, THEIR ADVISERS, AND SCENES IN PERSIA

MIRZAFARUK KHAN, LATE SHAH OF PERSIA

MIRZA ASADULLAH KHAN, SECOND SON OF SHAH

MIRZA ASADULLAH KHAN, THIRD SON OF SHAH

MIRZA ASADULLAH KHAN

MIRZA ASADULLAH KHAN, FOURTH SON OF SHAH

MIRZA ASADULLAH KHAN, FIFTH SON OF SHAH

THE NEW YORK HERALD AND MAGAZINE SECTION, 1897

انواع روزنامه در ایران دوره قاجار

روزنامه های دولتی

روزنامه های غیردولتی

اولین روزنامه: کاغذ اخبار میرزا صالح شیرازی

روزنامه وقایع اتفاقیه - دولت علیه ایران

روزنامه ولایت علیّه ایران

تاریخ یوم نهمین به دوّم شهر تخرجه احرام مطابق سال سیچان میل ۱۳۸۶

آخبار ممالک است محرومه

اعلان

الحمد لله ولت لا ینقض ویرکات شرع حسین اسلام و دین شین حضرت خیر الانام علیه و آله الصلوٰة والسلام
 در نیمه فرخنده کتابله پانزده پانچمجلس جشن و سرور در مناسبت و صلت بیعت اثر گل عروس
 آژده ماهی - روزنامه ای جدید قلمی معلی مشرف و له دله - **تاجان** - روزنامه ای و له خلف قلمی
 محمودی یا حضور جمیع رجال فرودستان و خوشن ظلم و امر اولنا و امین و اسالی و ده فاعله که از نویسندگان
 یا ایضاً و سلیس کلاخون جسته مرکز می کرد
 از قراری که در اعلان مزبور نموده در برگ سلطه است. مراسم در یوم نهمین به ۲۳ شهر آژده و ۲۸ شهر
 ذی الحجه احرام در سال قدس خلیل ولی عصر به سمت فرس کش ۲۰ ساعت از غروب آفتاب گذشته
 ۷۰ بد نظر به صرف انواع اکل و شراب حلل بر قره و طبق قلعه ده قانون متداول از سیستان به بانی
 رسم سربانی و شراب عربانی منظور می گردد.

در این کتابخانه
 کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
 با همکاری
 مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه ها

یا اسفند الخائب

روزنامه اخبار دریا خلافت طهران

روزنامه وقایع اتفاقیه

جلد اول
شماره های ۱ - ۱۳۰

تهران
 ۱۳۲۳

نمونه هایی از روزنامه های غیر دولتی

توقیت اشراق سالیانه

شهران ۱۲ قران
ولایت دامغان ۱۷ قران
روسیه ۵ مانت
سایر مسافت خارجه
۱۰۰ تریک
فونت اشکلات
- مغز پختن
بست بکتره صد هزار
وجه اشراق بد ترمه
قره درایت میشود

توقیت اشراق سالیانه

موسسه صمد
سلسله الهام غراسان
دو کتابخانه اشراق واهی
کتابخانه آموزش میرسد
مجموعه منتهی به ترمه
طبع و توزیع میشود
مکاتب بی امضا قبول
نخواهد شد چه درج
شود یا نشود صاحبین
حق اشراق دارند

قل نزله

لقد کرسا

جرعه بست آرد علمی و سیاسی و بولیتیک بحث میباشد و بعداً اشوکت و عنوان تاریخی منبع از اشراق مطالب
بناجیه چهارشنبه ۱ تخلاعه بد اشکلات نام الله درج میشود شهر دجیح ۱۳۴۵

[شماره ۱] [سال نول] [شماره ۱۲۲]

مدرسه کل

چنانچه این مجله به مناسبت روزنامه اشکلات
صاحب اشراق روزنامه اشکلات
و به مناسبت (حقیق السنین)
[عنوان اشراق]
طهران خیابان لاله زار
نام مدیر جریانه حسن کاشانی
عنوان مدیر جریانه کاشانی
عنوان روز جاری جریانه صمد روز
طبع و توزیع میشود

حَبْلُ الْمَثْبُوتِ

۱۳۱۱

چهارمین سالگرد
[شماره ۱] [سال نول] [شماره ۱۲۲]

قیمت اشراق سالیانه
شهران ۳۰ قران
سایر بلاد داخله ۳۵ قران
روسیه و قطار ۱۰ مانت
سایر مسافت خارجه ۳۰ تریک

و کتب و مجله جریانه
پارسی اشکلات
مجموعه منتهی به ترمه
طبع و توزیع میشود
مکاتب بی امضا قبول
نخواهد شد چه درج
شود یا نشود صاحبین
حق اشراق دارند

و کتب و مجله جریانه
پارسی اشکلات
مجموعه منتهی به ترمه
طبع و توزیع میشود
مکاتب بی امضا قبول
نخواهد شد چه درج
شود یا نشود صاحبین
حق اشراق دارند

و کتب و مجله جریانه
پارسی اشکلات
مجموعه منتهی به ترمه
طبع و توزیع میشود
مکاتب بی امضا قبول
نخواهد شد چه درج
شود یا نشود صاحبین
حق اشراق دارند

نمبر اول

الفان . مخالفه . ترکی

فانون

بسته اشراق
بسته لوه

ادم بیته

یا اشراق اشکلات

روزنامه اخبار در راه اشکلات

خاطرات سه دوره مختلف تاریخ معاصر

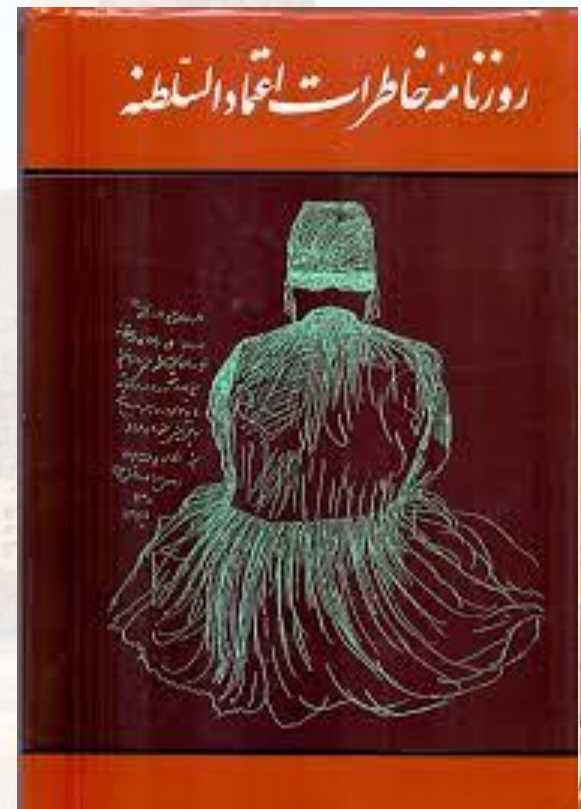
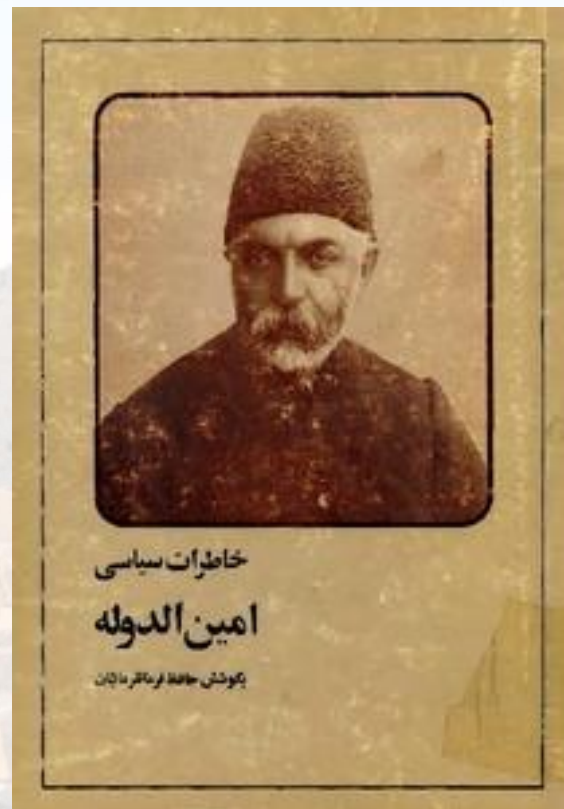
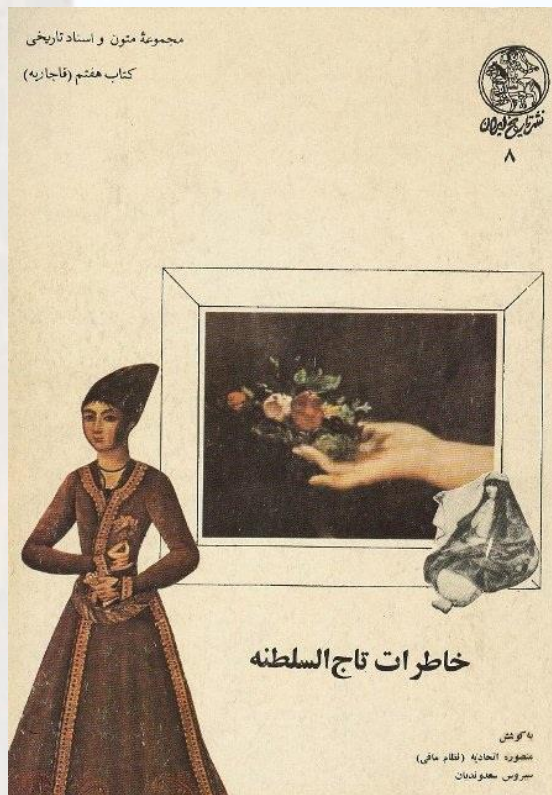
در دوره معاصر عده ای از شخصیت های سیاسی، نظامی، اقتصادی و فرهنگی و یا مردم عادی اقدام نگارش خاطره کردند.

عصر قاجار	دوره پهلوی	دوره جمهوری اسلامی
روزنامه خاطرات ناصرالدین شاه	خاطرات سلیمان بهبودی، رئیس دفتر رضاشاه پهلوی	خاطرات آیت الله اکبر هاشمی رفسنجانی سیاستمدار برجسته و با نفوذ جمهوری اسلامی ایران
روزنامه خاطرات اعتمادالسلطنه	خاطرات محمدعلی فروغی، سیاستمدار دوران قاجار و پهلوی	نورالدین پسر ایران، خاطرات سید نورالدین عافی، رزمنده دوران دفاع مقدس
خاطرات سیاسی میرزا علی خان امین الدوله	خاطرات و تألمات دکتر محمد مصدق	من زنده ام، خاطرات دوران اسارت معصومه آباد، آزاده دوران دفاع مقدس
خاطرات تاج السلطنه (دختر ناصرالدین شاه)	خاطرات محمدعلی مجتهدی، مؤسس دانشگاه صنعتی شریف و رئیس مدرسه البرز	خاطرات آیت الله محمدرضا مهدوی کنی، شخصیت مذهبی و سیاسی برجسته دوران جمهوری اسلامی ایران
شرح زندگانی من (خاطرات عبدالله مستوفی از خاندان مستوفیان قاجار)	یادداشت های علم، نخست وزیر و وزیر دربار محمدرضاشاه پهلوی	به اوجاقت قسم، خاطرات آموزشی محمد بهمن بیگی

نمونه خاطرات دوره های مختلف

دوره قاجار

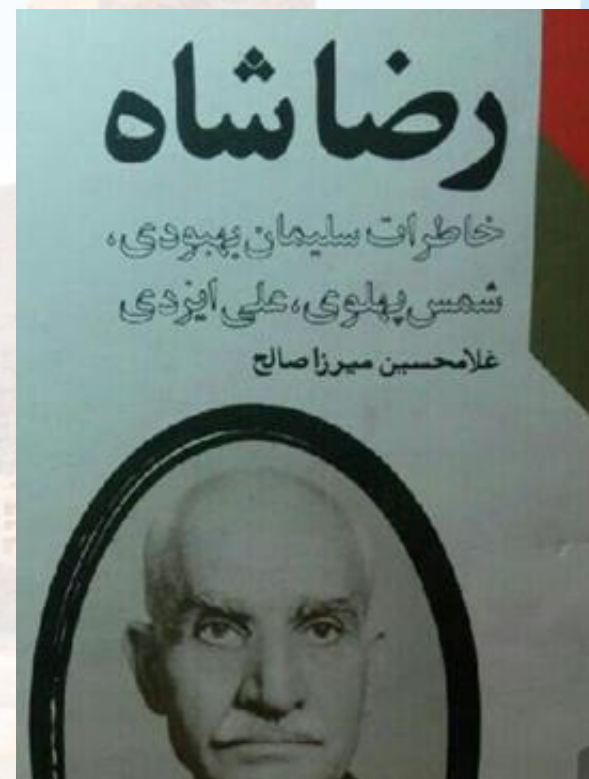
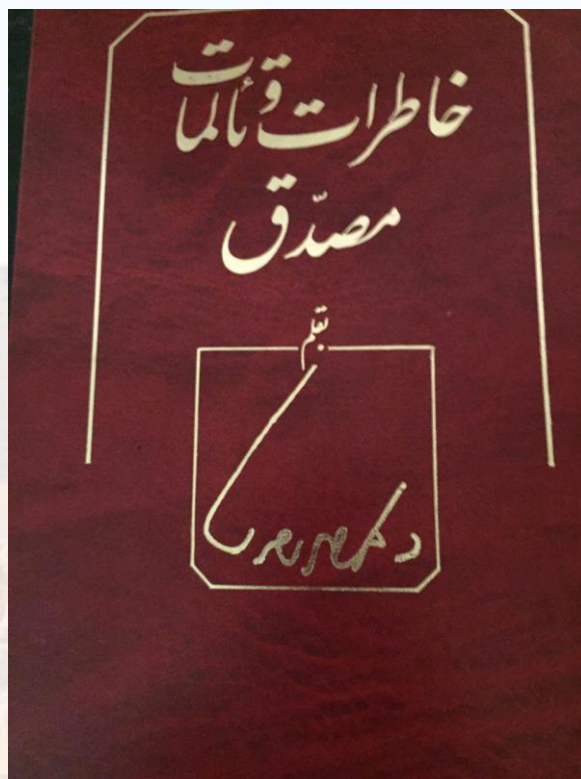
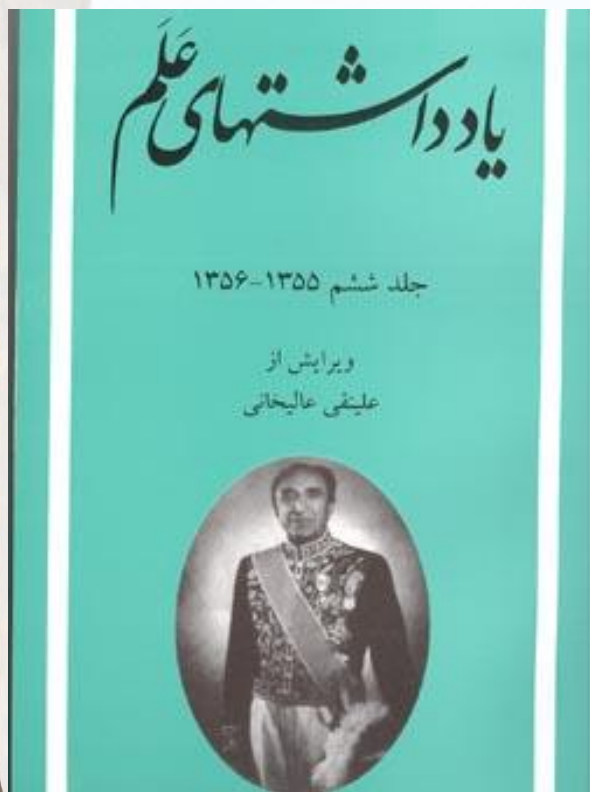

نمونه خاطرات دوره های مختلف

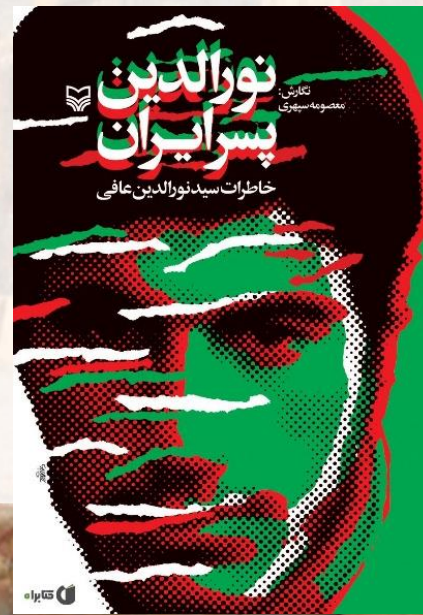
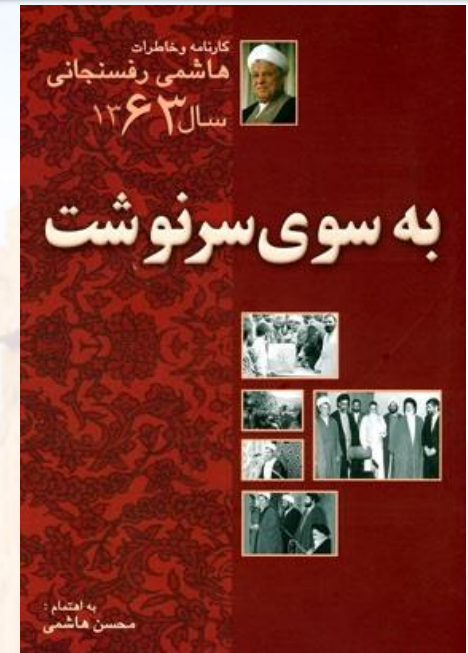
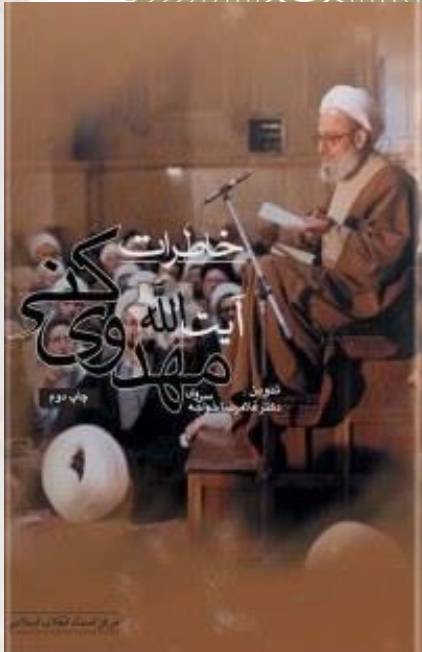
دوره پهلوی

نمونه خاطرات دوره های مختلف

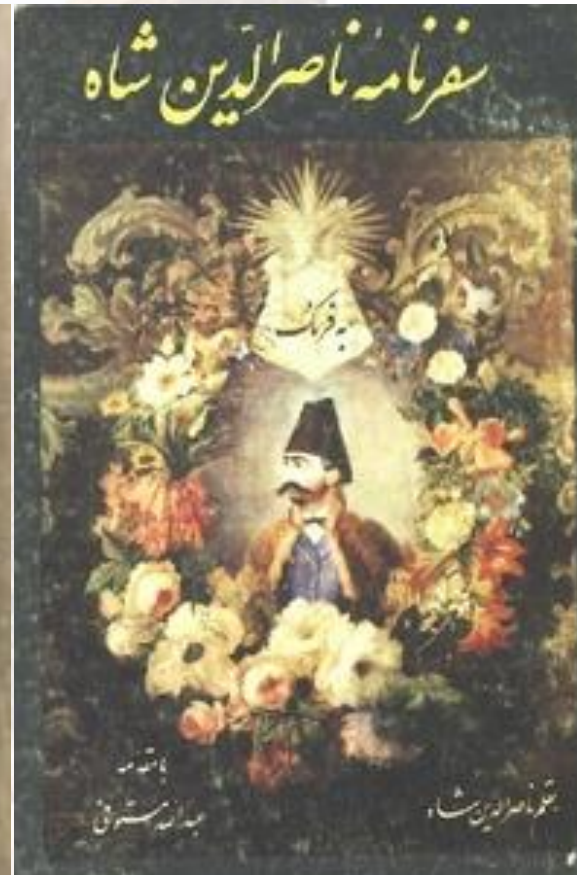
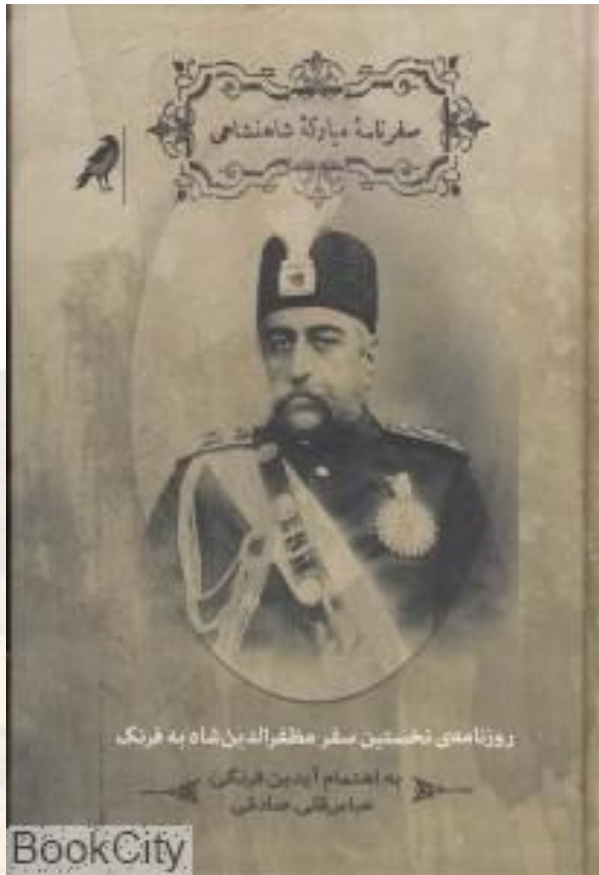
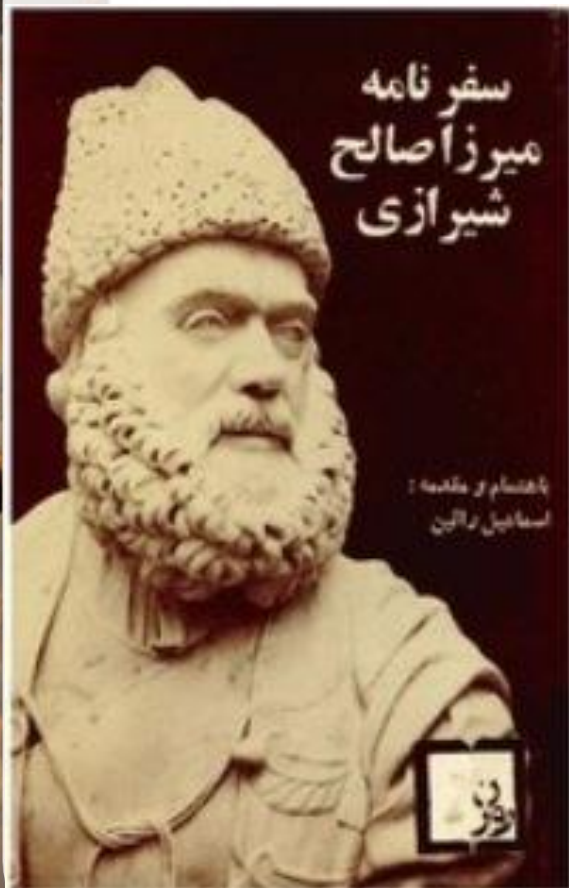
دوره انقلاب اسلامی

نمونه سفرنامه های دوره معاصر

برخی دیگر از آثار دوره قاجار

برخی از آثار ادبی عصر قاجار

شعر	دیوان ملک الشعرا فتحعلی خان صبا؛ گلشن صبا؛ مثنوی شاهنشاهنامه صبا؛ دیوان وصال شیرازی؛ دیوان قآنی؛ باغ بهشت، دیوان اشعار طنز سید اشرف الدین حسینی (نسیم شمال)، شاعر آزادی خواه عصر مشروطه؛ دیوان اشعار میرزاده عشقی، شاعر عصر مشروطه؛ <u>مجموعه اشعار عارف قزوینی</u> ، شاعر مشروطه خواه.
منشآت	مجموعه رسائل و منشآت میرزا ابوالقاسم قائم مقام فراهانی که حاوی چند رساله، نامه های دوستانه، عهدنامه ها و وقف نامه هاست؛ منشآت امیرنظام گروسی مشتمل بر نامه های دوستانه و رسمی.
داستان و رمان	کتاب احمد یا سفینه طالبی نوشته عبدالرحیم طالبوف، مشتمل بر داستان گفت و گوی پدری با فرزند خیالی خود. نویسنده ضمن شرح اختراعات و اکتشافات جدید، در هر فرصتی از پیشرفت اروپاییان و پس ماندن ایرانیان سخن به میان می آورد و به پسر خردسال خود، احمد درس اخلاق و میهن پرستی می آموزد و از رسوم و عادات ناپسند و خرافات و اوهام انتقاد می کند. <u>سیاحت نامه حاج زین العابدین مراغه ای</u> ، سفرنامه ای خیالی با نخستین رمان اصیل اجتماعی به زبان فارسی است. در این اثر، نویسنده ضمن توصیف زندگانی مردم ایران، جنبه هایی از آن را مورد نقد قرار می دهد. این اثر در آگاهی سیاسی و اجتماعی مردم ایران و جنبش آنان علیه نظام استبدادی و برقراری مشروطه تأثیر بسزایی داشت (آرین پور، از صبا تا نیما، ج ۱، ص ۲۹۳-۳۱۰).

سازمان اسناد ملی (مرکز آرشیو)

- ۱- مکاتبات حکومتی
- ۲- فرمان ها
- ۳- معاهدات سیاسی
- ۴- نامه های شخصی
- ۵- اسناد مالی و قضایی
- ۶- گزارش های اقتصادی، فرهنگی ،
نظامی و حقوقی

برخی از اسناد سازمان اسناد ملی

Handwritten text in Urdu script, likely a historical document or letter. The text is written in a cursive style and covers most of the page. It appears to be a formal communication, possibly related to the administrative or military matters mentioned in the typed text below.

دکتر اور آزادی میں خط مرحوم میرزا قلی خان امیر
برای مزید عبرت طبع و
چونکہ سال ۱۳۱۱

۱۳۵۶۶۸-ق

اداره اطلاعات
دائرہ اول
تاریخ ۲۵/۱۰/۲۲
شمارہ ۱۰۸۷۹
ایوبک
موضوع
محرماتہ

۹
وزارت کشور
شہر بانی گل کشور
وزارت کشور

۹۸۱۴

محترماً با استحضار میرساند • شہریانی مازندران با استناد اطلاع رسیدہ
از شہریانی بہ شہر گزارش میں ہفت ساعت ۲۰ / ۱۸ روز ہشتم ماہ جاری
عدہ نئی از افراد ورہبران حزب تودہ آنجا کہ رجلوی باشاہ اجتماع
نمودہ پس از مختصر سخنرانی بوسیلہ میررضانی و ہاشم زانہ مینسی بر
اینکہ این مکان تاکنون محل خونریزی و زورکوشی با افراد زحمت کشان بودہ
و حالہ تا بلوچ بنام کلوب حزب رنجبران و زحمت کشان نہ ریلای نہ رب
نصب میشوند و ما ہمہ منتظرک ستور مرکزہ ستیم کہ پس از نہ ستورہریک را
پس از نہ بکری نہ رھمین مکان بہ مجازات عمل خود برسانیم پس از نصب
تا بلو جمعیت متفرق شدہ اند • رونوشت بہ نخست وزیری تقدیم
شدہ است •

رئیس شہریانی گل کشور - سرتیپ ضرابی
۲۵/۱۰/۲۲

وزارت کشور
ادارہ سیاسی
شمارہ ۱۰۸۷۹

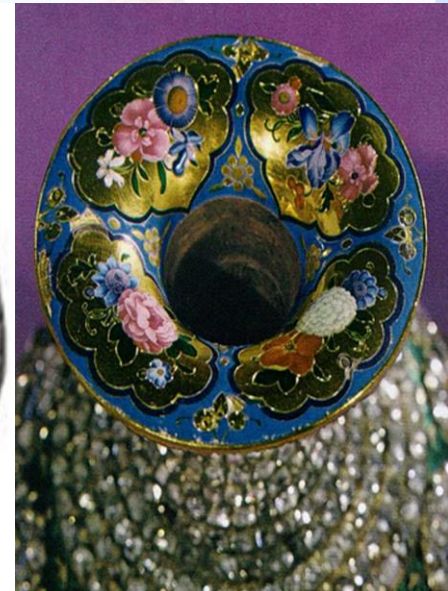

از منابع تاریخی: بناها، اشیا و وسایل

تهیه و تنظیم

مهدی رضا خادملو - دبیر منطقه ۱۸ تهران